

Bibliografie

1. Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor-membre, reuniți în cadrul Consiliului, privind planul de lucru în domeniul culturii pe perioada 2015-2018, OJ-463, 23.12.2014, p.1-3
<http://infoeuropa.md/cultura/planul-de-lucru-in-domeniul-culturii-2015-2018/>
2. Codul Educației al Republicii Moldova
<http://lex.justice.md/md/355156/>
3. Tănase, Alexandru, Cultura și civilizația, Editura Politică, București, 1977, p.145.
4. Istoria și teoria culturii universal și naționale, Chișinău, 1992, p.129.
5. „Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural, național și european”, Editura „Pontos”, Chișinău, 2013, p.126.
6. Pîslaru, Vlad, Principiul pozitiv al educației (studii și eseuri pedagogice), Editura Civitas, Chișinău, 2003, p.78.
7. Gramațki, Iulian, Identitatea și cultura națională în Republica Moldova Platforma de comentarii, bloguri și opinii Publika.md-vox.publika.md/politica/identitatea-si-cultura-nationala-in-republica-moldova-508604.html

CATEDRA ȘTIINȚE FILOSOFICE ȘI ECONOMICE

REVENIREA LA VALORI - SOLUȚIE VERITABILĂ PENTRU O EDUCAȚIE OPTIMĂ

Anastasia OLOIERU, lector universitar

Summary

Education is the guardian of human values. The value characterizes an alternative a choice of several possible alternative, defines the options of each system, and causes the formation and development of contemporary man. In this context, the article addresses the relationship between value and education to form the child's personality as an active member of society. Education axiological presents a planned system of lasting influence on the

individual to guide the development of the model and the ideal human needed by society.

Omul se deosebește de celelalte ființe vii prin nevoia de a căuta în sine, în sufletul său, înainte de a formula decizii pentru a întreprinde ceva. Prin urmare, a opta pentru ceva înseamnă mai întâi abilitatea de a contura conștient o soluție din mai multe oportunități. Cu alte cuvinte, valoarea apare, există și va fi în societate numai dacă ea este supusă mereu și eficient transformărilor prin intermediul a trei tipuri de procese: 1) economice, 2) sociale, 3) naturale [4, p.152].

Societatea, în care apar discrepanțe dintre procesele enumerate, se va confrunta cu blocaje economice, care generează crize tot mai profunde și mai costisitoare. De exemplu, economia Republicii este axată pe un consum denaturat, alimentat prin remitențele rudelor plecate. Republica Moldova se confruntă, firește, cu multiple tipuri de crize economice pe care cu greu le depășește. Însă criza identitară nici de cum nu este depășită din diverse cauze endogene și exogene și astfel țara, singură, își pune sub semnul întrebării propria bunăstare și însuși viitorul.

De remarcat că viața întrunește părți vizibile și invizibile. De exemplu, trăsăturile externe frumoase ale individului ușor se depistează și sunt seducătoare atât pentru posesorul lor, cât și pentru terți. Pe când abilitățile interne, deoarece sunt invizibile, sunt greu de sesizat. Această constatare, însă, nu înseamnă că ele nu există. Prin urmare, valorile pe care le promovăm ne orientează comportamentul de zi cu zi. Puterea omului și a omenirii vine din interiorul fiecăruia. Omul de valoare este omul ce-și pune crezul, strădaniile, imaginația, creativitatea și perceperea sistemică în slujba altora. Omul de valoare are predestinația de a oferi semenilor săi idei și dăruire pentru o viață mai bună în armonie, libertate, solidaritate și comuniune socială [3, p.36].

Prin urmare, educația este, întâi de toate, păstrătoarea valorilor ființei umane. Axiologia, ca parte componentă a filosofiei educației, se concentrează asupra unor valori, cum ar fi adevăr, libertate, înțelepciune [2, p.86]. Cercetătorii ruși din domeniul științelor educației susțin că scopul educației include formarea unității dintre rațional, spiritual și creativ. Numai personalitatea care a atins acest scop devine aptă să construiască o viață demnă de Om, axată pe adevăr, bine și frumos.

M. Rokeach susține că valoarea este o credință durabilă asupra unui mod de existență, care ar fi preferabil din punct de vedere personal și social.

Conform opiniilor altor cercetători (V. Mîndîcanu, M. Dragomir, T. Sarbu, ș.a.), valorile sunt:

- semnificația pozitivă sau negativă a ceva (fenomen, obiect, faptă, idee, etc.);
- componentă a vieții sociale ce are semnificație pentru viața individului, viața comunității în general.

Prin urmare, putem reliefa că valoarea este un concept abstract; ce este valoros pentru un om poate să nu fie valoros pentru altul. Valoarea este criteriul dominant de raportare și calificare a unei situații. Ea determină scopul individului, mijloacele de realizare și strategiile de preluare ale efectelor atingerii unui scop. Valoarea caracterizează alegerea unei alternative din mai multe posibile, iar ca stare emotivă localizează o trăire și o măsură subiectivă (după Cristian-Gabriel Voicu). Ea exprimă capacitatea fiecărui om de a extrage satisfacții din interacțiunea cu un obiect, un eveniment, sau o alta persoană. Valoarea este unul din cele mai importante criterii de socializare a omului. Ea definește sistemul de opțiuni al fiecăruia și determină orientarea subiectului sau a colectivității în complicata rețea a condiționărilor unei societăți. Valorile personale se conturează în copilărie, de la o vîrstă foarte fragedă. Părinții sunt cei

care contribuie la construirea primului set de valori în copilăria noastră. Unele valori dobândite în copilărie nu se păstrează. Valorile se transformă o dată ce înaintăm în vîrstă.

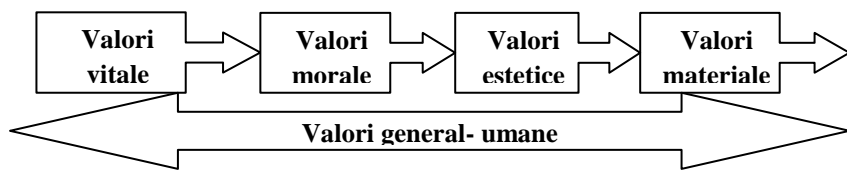
Aici prezintă o deosebită importanță relația dintre valoare și educație. Vorbind de un sistem de valori în cultura poporului nostru, important pentru formarea personalității copilului ca membru activ al societății, al familiei, am putea menționa:

valorile vitale - privesc starea de sănătate a organismului și psihicului uman, rezistența la boli, forța temperamentului, capacitatea lui de efort și de muncă, viteza și capacitatea de reacție, dexteritatea mișcărilor, frumusețea fizicului uman. Valorile vitale generează puterea fizică și psihică pentru individ, au ca suport viața, constituie condiția primară a desfășurării activităților sociale, a asimilării unor deprinderi și cunoștințe necesare creației de valori materiale și spirituale;

valorile morale (binele, răul, echitatea, responsabilitatea, umanismul, solidaritatea umană, fericirea, caritatea, altruismul, cumpătarea etc.) reglementează relațiile interpersonale, contribuie la realizarea armoniei axiologice, configurarea sensului vieții și existenței umane;

valorile estetice (frumos, tragic, comic, sublim etc.) sunt creații de ordin cultural au un caracter singular, concret, unic, irepetabil și dezinteresat;

valorile materiale (economice) - reprezintă, prin natura lor, modalități, căi, instrumente de realizare în acțiunea concretă a anumitor scopuri. Ele răspund unor necesități, trebuințe esențiale ale omului în planul relațiilor sale cu natura și societatea. În cadrul valorilor economice – *tehnica, mijloace de producție, resurse, metode și procedee de organizare și conducere a producției de bunuri, avuția, prosperitatea, bunăstarea, munca este o valoare centrală*, fiind privită ca activitate producătoare atât de bunuri materiale, cât și spirituale, deține prioritatea [1, p.72].

Figura 1. Clasificarea valorilor

Familiarizarea copiilor cu valorile sociale, formarea sistemelor de valori este un proces ce necesită luarea în considerare a particularităților individuale ale preșcolarilor. Părinții și educatorii au așteptări mari în educația copiilor, doresc un comportament decent în orice situație din viață la copiii lor. Azi majoritatea părinților se axează pe valorile materiale, fapt necesar în condițiile socio-economice noi, dar oare putem explica just copiilor impactul valorilor materiale pentru viață, fără a denigra valorile general-umane?

Este foarte important să înțelegem și să realizăm corelația dintre existența umană și valori, dintre educație și valori, dintre pedagogie și axiologie, să creăm condiții favorabile din punct de vedere axiologic, începând cu familia și grădinița de copii; să transformăm copilul în actor al propriei educații, personalitate aptă de a depune efort sistematic în edificarea lumii sale interioare ce ar avea la bază valorile moral-spirituale, dar și materiale. Acest lucru se poate realiza îmbinând cultura celor trei generații:

cultura postfigurativă aparține generației de vârstă a treia – bunicilor. Ea conservă și perpetuează valorile și tradițiile, în cazul nostru, obiceiurile și tradițiile legate de căsătorie, familie, educația copiilor, spiritualizarea, educația pentru credință, educația și pregătirea tinerei generații pentru viața de familie. Savanții consideră că și cultura postfigurativă conferă culturii umane o mare stabilitate;

cultura cofigurativă este axată pe modelul omului de succes, predominant în procesul de socializare a membrilor familiei și care rezidă în preluarea comportamentelor și viziunilor din grupul de similitudine. În toate culturile cofigurative, adulții păstrează o poziție dominantă, în sensul că anume ei fixează cadrul și limitele în care cofigurația poate avea loc și acceptă sau resping comportamentele inovatoare;

cultura prefigurativă, centrată pe copil, vine să le completeze pe cele două, mai cu seamă în perioada când copilul începe a frecventa grădinița și școală, aducând cu sine noi cunoștințe, abilități și reguli de viață, comportare, valori [1, p.71].

Totodată, în ajutorul generațiilor, în vederea cultivării principalelor valori ale societății vin instituțiile. Anume școala contemporană plantează în mintea și în sufletul elevului premise care vor ușura confruntarea lui cu societatea contemporană atât de complexă și de complicată. Însă, spre regret, trăim într-o societate din ce în ce mai dezorientată, în care generațiile actuale de tineri sunt tentate să creadă că reușita în viață constă în acumularea rapidă de bogății materiale, în trăiri intense de tip senzațional și în cucerirea unei poziții sociale proeminente. Banul, plăcerea și puterea sunt idoli societății care-i deturnează azi pe mulți oameni de la căutarea adevăratelor valori ale vieții. Iar școala de azi este pusă, de cele mai multe ori, în situația de a răspunde provocărilor moderne, prin promovarea unor categorii de valori efemere în rândul tinerilor. Iar lipsa timpului liber, pentru membrii adulți ai familiei, din cauza programului profesional încărcat și a distorsiunilor, sau lipsei organizării lui eficiente la copii, este considerată deseori ca justificare a lipsei de inițiativă în ceea ce privește realizarea educației axiologice și a autoperfecționării permanente. În acest context, apare gândul: Ce e de făcut? Care sunt soluțiile?

1. O educație autentică se axează pe valorile netrecătoare ale neamului și ale omenirii, care corespund oportunităților problemelor de formare și dezvoltare a omului contemporan.

2. Educația axiologică prezintă un sistem planificat de influențe de durată asupra individului, spre a-i modela și orienta dezvoltarea către idealul de om de care are nevoie societatea.

3. Cinstea, măreția, gloria, bunăstarea sunt destinate – desigur omului, însă ele nu ajung la destinație la fiecare individ în mod automat, ci prin educație.

4. Știința și managementul valorilor trebuie percepute drept pârghii principale ale modernizării economiei naționale; or, modernizarea țării necesită revenirea și valorificarea esenței firești a lucrurilor.

5. Ordinea firească se constituie nu pe haos și dictatura bătei, ci pe democrație, norme, strategii de dezvoltare, axate pe managementul valorilor ancorate în realitățile actuale și de perspectivă ale economiei naționale.

6. Succesul în viață este condiționat de rolul familiei și al instituțiilor în viața copilului; orice grădină necesită să fi lucrată, tot așa și omul trebuie educat, deoarece este mereu pus pe păcat.

Bibliografie

1. Cuznețov, L., Axiologia educației familiale: aspecte filosofice și pedagogice de cultivare a copilului prin intermediul valorificării eficiente a timpului liber și a modului demn de viață, noiembrie, 2009.
2. Cuznețov, Larisa, Banuh, N., Filosofia educației, UPS „I.Creangă”, Chișinău, 2004.
3. Zbîrciog, V., 22 de ani de independență a Republicii Moldova-administrarea inteligentă a vieții micro și macroeconomice?, ASEM, Chișinău, 2011.
4. Zbîrciog, V., Euharistia economiei naționale emergente (oportunități, limite, riscuri), Editura Iulian, Chișinău, 2010.